

ÖRÖKSÉG

DÉR ZOLTÁN

SZABADKA TÖRTÉNETÍRÓJA

Ha a Tanulók Közlönyétől eltekintünk, Iványi pedagógiai jellegű munkáinak sorát 1880-nal lényegében lezártnak tekinthetjük. Ettől kezdve a történelemtudományra összpontosítja erejét, s ebben találja meg igazi hivatását. Mint-hogy latinul és németül jól tudott, és alsó fokon a görögöt is tanította, ez azt jelentette, hogy a magyar történelem kutatása szempontjából fontos forrásokat nehézség nélkül tanulmányozhatta. Ami az indítékokat illeti, azok kitapintásában már nehezebb a dolgunk. A munkássága negyvenedik évfordulójára kiadott bibliográfiát (Iványi István: *40 évi írói munkálkodásom emlékére*. Szabadka, 1904) igen tanulságos vallomás vezet be. Eszerint „A munkálkodási kedvet Isten áldásul adta az embernek. Míg a tétlenség életuntságot és számtalan rosszat okozhat, addig a munkakedv fáradhatatlanságában csak új és új munkára buzdít, lelkesít és igen sok tiszta lelki öröm s élvezet forrásává lesz. Mert a munkásság eredménye: az előrehaladás, a teremtés, bizonyos édes érzelemmel tölti el az ember lelkét, amely érzelmet a jók elismerése még fokozhat ugyan, de amely már önmagában is megnyugtató jutalmát leli sokszor igen terhes fáradozásának.”

Negyvenhárom éves volt Iványi István, midőn a fenti gondolatokat először megfogalmazta. (Bácskai Jó Szív, Zombor, 1888. június 2.) Pályája éppen tetőzött, hiszen a várostörténet első kötete már mögötte volt. Merő anakronizmus lenne tehát, ha pályakezdésének indítékait ebből a kissé kenetes vallomásból rekonstruálnánk. Hogy a munkából eredő „tiszta lelki öröm”-et élvezni és becsülni tudta, semmi okunk kétségbe vonni, de a kezdő tudóst mégis mohóbbnak és élelmesebbnek kell elképzelnünk.

A tudóst, miután a kutatáshoz szükséges alapismereteket, készségeket megszerezte, általában valamely magasabb szándék vezeti a téma megválasztásában is, valamilyen érzelmi vagy szemléleti affinitás. Így volt ez Iványi esetében is. Először szülőföldje szűkebb történetének megírásához gyűjtötte az adatokat. Ennek a szorgalomnak terméseként jelent meg 1875-ben a *Vidékünk története 1571—1658-ig* című tanulmánya a Temesi Lapok számaiban, s különnyomatként is. Ebben elsősorban Lugos, Karánsebes és Lippa mozgalmas

történetét írta meg. Ennek bevezetőjében meg is vallja, hogy munkájára szülföldje iránti vonzalma ösztönzte, s célja az érdeklődés fölélesztése és az összehangolt, minden részletre kiterjedő munka kibontakozása.

Midőn azonban a piarista rend szükségletei és a fölöttesek szeszélye távoli állomásokra szólították, ezt a tervet elég gyorsan fölfüggesztette. S ahogy 1875. szeptember derekán Szabadkára került, nyomban témát is váltott. Olyan lendülettel kezdte el vidékünk múltjának kutatását, hogy mire a városmonográfia pályázatát 1878-ban közzétették, már tanulmányok egész sora áll mögötte, melyek mind erről az országrészről szólnak. *Bács-Bodrog vármegyének történeti irodalma* című dolgozata 1881-ben jelenik meg a Bácskában (különnyomatként is), s ez nemcsak azzal lép meg, hogy benne a legtöbb tétellel ő szerepel, hanem azzal is, hogy a megjegyzésekben szereplő 113 publikációt láthatóan alaposan át is tanulmányozta. Erre vallanak a filológiai adatokhoz fűzött rövid megjegyzések egy-egy tanulmány jellegéről, értékéről. Pedig ez a bibliográfia latin és német nyelvű, régészeti, statisztikai, országos és helytörténeti érdekű könyvek és dolgozatok sokaságát tartalmazza, rendkívül sokféle és nagy terjedelmű anyagot tehát, melyet földolgozni az iskolai munka mellett csak kivételes szorgalommal és célratörő szenvedéllyel lehetett.

Semmi kétség: letelepedése után öt évvel Iványi már Bács-Bodrog vármegye és Szabadka legilletékesebb történésze. Eleinte — mint önéletrajzában írja — minden célzatosság nélkül közölt néhány cikket a vidék és a város múltjáról, de az 1878-ban meghirdetett pályázat új lendületet adott munkájának, kutatásait egy határozott cél felé vivő folyamat medrébe terelte. Ez a pályázat nemcsak Iványi életműve szempontjából fontos, de Szabadka művelődéstörténetének is fontos dokumentuma. Teljes szövege ez volt:

Pályázat

Szabadka sz. kir. város törvényhatósága f. évi január 24-én 515/4 szám alatt hozott közgyűlési határozatával e város monográfiájának 100 darab 20 frankos arany jutalomdíj mellett leendő megíratását elrendelvé, e tekintetben jövő 1879. évi március 1-ig ezennel nyilvános pályázat nyitattik, miért is mindazok, kik a kérdéses monográfia megírására vállalkozni szándékoznak, ezúttal felhívatnak, miszerint elkészítendő és idegen kéz által leírandó jelíges pályaműveiket a fentebb kitett pályázati határnapig e város polgármesteri hivatalához küldjék be.

Tájékoztató felemlítetik még imitt, miszerint e város hatósága által csak is valódi belbeccsel bíró pályamű fog jutalmaztatni, és hogy a szerkesztendő pályaművekben nemcsak e város keletkezési történelmére és fekvésére, hanem a lakosság szokásaira és kultúrtekintetbeni fokozatos emelkedésére is ki kell terjeszkedni, továbbá, hogy a legjobbnak ítélt és elfogadott pályamű tulajdonjoga e város hatóságát fogja illetni, végre pedig hogy az említett pályamű után a szerző a megállapított jutalomdíjon kívül egyéb költségek megtérítésére igényt nem tarthat.

Mikor ez a pályázat megjelent, Iványi Szabadka múltját kutató munkája még igen messze volt attól, hogy monográfiává teljesezhessen. Ő azonban nem szédült meg a lehetőségtől, nem zökkent ki az alapos kutatás ritmusából, röviden szólva nem siette el a dolgát.

S melléje szegődött a szerencse is. A meghirdetett pályázatra ugyanis egyetlen munka érkezett, s azt a monográfiai albizottság nem találta megfelelőnek. Erről több dokumentumot is őriz városunk levéltára. Közülük a legkorábbit idézzük:

Tekintetes közgyűlés!

Múlt évi 515/4 szám alatt hozott határozattal a városi monográfiai bizottság közgyűlésileg megbízott, miszerint e város monográfiájának megírására nézve az e részben megállapított feltételek alapján szabályszerű pályázatot hirdessen és beérkező monográfiai pályaműveket megbírálván ez érdembeni jelentését a közgyűléshez terjessze be.

Ezen megbízatás folytán van szerencsém tisztelettel jelenteni, miszerint a kiküldött bizottság által a kérdéses pályázat országszerte kellőleg meghirdettetvén a város történelmi leírását illetőleg az e tekintetben megállapított 15 havi határidőn belül „A múltból kell tanúságot merítenünk a jövőre” jelige alatt csupán egy pályamű érkezett be, mely is a bizottság kebeléből alakult albizottságnak beható megbírálás végett azonnal kiadatott.

Az albizottság e részbeni feladatának megfelelően a kérdéses pályaművet tüzetesen megbírált és részletes jelentését bemutatván azon indokolt véleményét terjesztette elő, miszerint az említett pályamű, miután ugyanaz alaki tekintetben az irodalom mai színvonalán alul áll, tartalmilag pedig oly hiányokat mutat fel, melyek azt a helyírás lényegéhez tartozó legszükségesebb adatok mellőzése folytán viszonylagos értékétől is teljesen megfosztják, minden díjazás nélkül egyszerűen mellőzendő lenne.

Midőn tehát a bíráló albizottságnak ezen, kimerítőleg indokolt és a monográfiai bizottság által is egész terjedelmében elfogadott jelentését a kérdéses monográfia pályaművel együtt a tekintetes közgyűléshez ezúttal betervezni szerencsém van, egyszersmind tisztelettel jelentem, miszerint a bizottság ez érdembeni javaslatával odajárul, hogy a többször említett pályamű a bírálati jelentésben felhozott indokoknál fogva minden díjaztatás megvonásával egyszerűen mellőzendő és az érdekeltektől szerző annak visszavételére e város hatósága részéről hirtlenül felhívandó lenne.

Mint hogy pedig városunk törvényhatósága az említett monográfia megírásának kérdését e város helyi és történelmi múltjának megismertetése, úgyszintén annak az utókor részére leendő megőrkítése tekintetéből a bizottság nézete szerint véglegesen el nem ejtheti, és mivel hogy másrésről egy tökéletes monográfiai mű elkészítésére, ha e részben a leggyakorlottabb történész vállalkoznék is, mindenesetre hosszabb idő igényeltetik, ennél fogva a monográfiai bizottság ez érdembeni véleményes javaslatával odajárul, miszerint a többször említett monográfia megírása a közgyűlés által megállapítandó feltételek és legalább háromévi határidő kitzése mellett ez alkalommal újólag elrendelendő lenne.

Kelt Szabadkán, 1879. évi július 24-én.

A bizottság nevében
Mukits János
polgármester

Hogy a határidő ilymértű meghosszabbítása már Iványi érdekében történt volna, nem tudható. Annyi bizonyos, hogy ő nagy iramban dolgozott, munkájáról tudtak, a részpublikációk gyakran követték egymást a helyi lapokban, a történelmi társulat évkönyveiben, s egy-egy közlemény a Századokban is megjelent. Ezek fedezetével aztán 1882. június 8-án följánlotta a városi tanácsnak, hogy megírja a monográfiát. Ajánlatát a tanács el is fogadta. Az erről szóló határozatot a városi tanács 1883. április 25-én, 26-án és 27-én tartott közgyűlése hozta. Íme a határozat teljes szövege:

Tárgyaltatott Mukits János polgármesternek mint a monográfia bizottság elnökének 1879-ben 6874/146 sz. alatt kelt közgyűlési megbízás folytán beadott jelentése, melyben a nevezett bizottság a város monográfiájának megírására vonatkozólag javasolja, miszerint tekintettel arra, hogy az eddig kitűzött 100 drb 20 forintos arany jutalomdíj mellett oly mű, mely elfogadható volna, be nem érkezett, s tekintettel arra, hogy a mű elkészítése sok fáradsággal és tetemes költséggel is jár, a jutalomdíj 2000 forintra lenne emelendő, s a mű elkészítésével Iványi István főgimnáziumi tanár mint aki ezzel már hosszabb idő óta különben is foglalkozik s mint tudományosan képzett, törelemmel foglalkozó egyén lenne megbízandó.

Ezen javaslat Haverda Mátyás bizottsági tag azon indítványával együtt, hogy a 2000 forint tiszteletdíjon felül 300 forint utazási költség is szavaztassék meg, elfogadtatik, s Iványi István helybéli főgimnáziumi tanár úr felhívatik, hogy az iránt, vajon az említett 2300 forintnyi tiszteletdíj mellett hajlandó-e a város monográfiáját megírni, a polgármester úrnál mint a monográfiai bizottság elnökénél jelentessék. Tájékozásul felemlítették ezúttal, hogy a szerkesztendő műben nemcsak a város keletkezésére, történelmére és fekvésére, hanem a lakosság szokásaira és művelődési tekintetbeni fokozatos emelkedésére is ki kell terjeszkedni, hogy a készitendő mű tulajdonjoga e város hatóságát fogja illetni, s végül, hogy az említett mű után az író a megállapított jutalomdíjon kívül semmiféle költségek megtérítésére igényt nem tarthat.

A megírandó mű megbíráása a monográfiai bizottságra bízatik.

Mely határozat Iványi István főgimnáziumi tanár tudomás és mihezartás végett, a monográfiai bizottság pedig tudomás végett kivonatilag értesíteni rendeltetik.

Kiadta
Kulcsics József
főjegyző

E határozat értelmében Iványi hamarosan el is készítette a maga tervezetét és a kötendő szerződésre vonatkozó elgondolását:

Nyilatkozat

A f. évi april hó 25—27. tartott városi közgyűlés 3730/111 sz. alatt elhatározta, hogy Szabadka sz. kir. város történetének megírása reám alulírottra bizassék kétezer frt írói díj és levéltári kutatásokra útiköltségül 300 frt mellett.

Mielőtt ezen reám csak megtisztelő megbízást kötelezőleg elvállalnám, előbb mégis szükséges leend némely dolog iránt határozott megállapodásra jutnunk, hogy mint szerződő felek mindegyik rész tudhassa, mit követelhet és mivel tartozik a másiknak. Ezért részemről

1. ígérem, hogy Szabadka sz. k. város történetét két részben fogom megírni. Az I. rész a város általános történetét és helyhatósági életének fejlődését tartalmazza a legrégebb időktől a legújabb korig. Így a város fekvését, neveit, címereit is. Az egészet az e kötetre vonatkozó okiratok eredeti szövege végzi be. A II. részben foglaltatnék: a város természeti viszonyainak ismertetése; az egyházi, iskolai s más szellemi és emberbaráti intézetek részletes története; a város háztartása tört. fejlődésben; a lakosság leírása nemzetisége, szokásai s foglalkozása szerint.

2. A városi közönség e munka megírásának könnyítésére és teljesebb sikere céljából minden lehető megtesz: adatokat közöl velem és jó szándékú útbaigazítást szolgált. Főképpen pedig

a) a tanács hatalmazza fel a levéltárnokot, hogy a szükséges iratokat és jegyzőkönyveket elismervény mellett nekem mindenkor kiadhassa, amely eljárás nélkül a dolgozás különben lehetetlen volna.

b) Meghagyja egyéb városi hivatalnak is, hogy a szükséges adatokat készegeesen kiszolgáltassák és lehetőleg útbaigazítást adjanak.

c) A gazdasági tanács némely földtani viszonyok tanulmányozására és ásatások végett alkalmas időben kocsit és néhány napszámot adjon rendelkezésemre.

3. A munka elkészítésére nem tűzök ki határidőt, de megígérem, hogy lehetőleg magam is siettetem a megjelenést. Az I. köt. talán két év múlva már meglesz. — A közgyűlés jegyzőkönyvében kikötött *megbírálási* jog alatt, amennyiben az a *megbízással* ellenkezik, csak átnézés és barátságos kölcsönös megbeszélés érthető; erre pedig örömmel kész vagyok írói függetlenségem határain belül; sőt kérem is a monográfiai bizottság tiszt. tagjait, hogy az elkészült egyes részekre becses észrevételeiket megtegyék.

4. A munkát a város a maga költségein adja ki, tetszés szerinti példányszámban, a szükséges *kép- és mappamellékletekkel*, melyeknek elkészítéséről jó korán gondoskodik. A nyomdai revíziót magamra vállalom, de ezért 20 ingyenpéldány illet meg.

5. Az utazásra megszavazott 300 frt még f. hó végéig adassék ki; az írói díj fele az első és másik fele a második kötet nyomtatása előtt fizetendő.

Ezen föltételek mellett a közgyűlés megbízását tisztelettel elvállalom.

Kelt Szabadkán, 1883. jun. 14.

Iványi István

Ez a nyilatkozat két szempontból érdekes. Egyrészt azért, mert a benne fölvázolt tervezet szerint a monográfia első részében szándékozta Iványi megírni a város általános története mellett a helyhatósági élet történetét is, s ehhez csatolta volna a vonatkozó okleveleket: A megvalósulás során azonban mind a helyhatósági élet története, mind az oklevéltár a második kötetbe került. S ez azért érdekes, mert arra vall, hogy Iványit a levéltári anyag bősége kényszeríthette a logikusabb terv megváltoztatására, s ez más, később előadandó tényekkel együtt, tudósi jellemének fontos vonására figyelmeztet. A nyilatkozat másik érdekessége, hogy kötelezettségeinek és saját kívánságainak részletes fölsorolása közben ilyen mondat is olvasható: „A közgyűlés jegyzőkönyvében kikötött *megbírálási* jog alatt, amennyiben az a *megbízással* ellenkezik, csak átnézés és barátságos kölcsönös megbeszélés érthető; erre pedig örömmel kész vagyok írói függetlenségem határain belül...” Formailag nagyon udvarias kikötés ez, de semmi kétség: tudósi szuverenitás és önérzet nyilvánul meg benne, s méghozzá olyan határozottan, ami e szuverenitás közegéről is árulkodik. Aki ilyen kikötéseket terjeszt a város urai elé, kivált, ha olyan józan elme, mint Iványi, az tudja, hogy nem kíván lehetlent, tudósi rangjának súlya van. S jól számított: a megbízást megkapta, s Bittermann József nyomdájában 1886-ra az első kötet el is készült. (*Szabadka szabad királyi város története.*)

Nem sietett tehát, nem csapta össze óriási anyagát, mégis ő ért célba. A város igénye és a történetíró munkamenete szinkronba került. Iványi joggal mondhatta volna magáról: jöttem, nekiláttam, győztem.

A történetíró indítékaiiban tehát a célra törő munkás szorgalmat, a szívós és tervszerű gyarapítás csöndes szenvedélyét könnyű fölismerni. Hogy ez az ambíció Szabadkán ki is bontakozhatott, hogy a város és a tudós érkei ily szerencsésen találkozhattak, abban a kor fölhajtó erejének is nagy szerepe volt. A „boros, toros” és üzletes Szabadka polgárait is megérintette ekkorra a kultúra ígérete. Sokakat csak felszínesen, mások a följebb jutás, az érvényesülés nagy lehetőségeit sejtették meg a tudományban és a művészetekben.

Ügyvédi, orvosi karrierek híre tartotta lázban az iparos- és kereskedőszülőket, a művészek iránt megélnékült figyelem fokozta a művészi pályák jelentőségét is. Sokan még csak komédiást láttak a művészen, mások már hódító sztárt.

Szabadkán, ahol az értelmiség éppen ekkor kezdett önértetre ébredni, ez a kultúrahonosító igyekezet még mohóbb volt, mint azokban a városokban, ahol évszázados főiskolák, könyvtárak és jelentős alkotók sora tartotta ébren az igényt. A várost azonban éppen nem ez a mohó értelmiség vezette, az anyagi források fölött a birtokosokból és a módos, de a magas kultúrától még messze élő polgárokból választott tanács rendelkezett. Ezek között is akadt szép számmal diplomás, sőt kultúrált ember is, de a város erőforrásaiból a tudományra és a művészetre nem szívesen áldoztak. Utakra, építkezésekre, világitásra igen, mert abban közvetlenül érzékelhető volt a nyereség, de a tudomány előrehaladását — túl az elemi és középiskolák támogatásán — magányuknak tekintették. A város bevétele már meghaladta a milliót, de a könyvtárra még évi kétszáz forintot sem szívesen szavazott meg 1886-ban a város tanácsa. Hogy a kor mindezek ellenére fontos szerepet játszott Iványi és a város kapcsolatának kedvező alakulásában, az elmondottak ellenére igaz.

A tanácsbeli polgárok, birtokosok közönye és a történész iránti megbecsülésük között rejlő ellentmondás ugyanis nem volt föloldhatatlan. Ha Iványi a hódoltság évszázadának vagy a városok fejlődésének történetét kutatta volna általában, talán nehezebben jutott volna céljához. Ő azonban helytörténetet művelt, s kutatásai során a város legtekintélyesebb családjaira vonatkozó adatok sokaságára bukkan. S ezeket az adatokat nem lábjegyzetben, hanem mindig a főszövegben értékesítette. Monográfiájáról szólva Toncs Gusztáv meg is írta, talán azért lett ez a munka olyan aprólékosan részletező, mert így elnyerhette azoknak a szabadkai családoknak a tetszését, amelyek szívesen olvasnak „őseiknek a város közéletében kifejtett tevékenységéről; városunk közlete ugyanis — a történet tanúsága szerint — szorosan össze van fűzve a helyi családok versengéseivel”. (*Szabadka története*. Szabadkai Hírlap, 1892. december 25.) És az igazsághoz valóban hozzátartozik, hogy Iványi előbb Szabadka, aztán Bács-Bodrog vármegye tisztségviselőiről, nemesi családjairól gondos kimutatást közölt, de ezek a helytörténetírás természetes elemeinek számítottak a századfordulón. Az eseménytörténetet pedig meg sem lehetett írni a főszerepet játszó vezetők mellőzésével. Az aprólékosság, melyet Toncs szóvá tesz, a monográfia minden részletére jellemző. Azokra is tehát, amelyekben kevés szó esik a fölismerhető ősről. Iványi módszeréből következett ez az aprólékosság, s ennek okára még visszatérünk.

Jelen összefüggésben a helytörténetírás iránt mutatkozó megbecsülés mélyebb okáról kell szólnunk. Mert noha magyarázatát nem találjuk hitelesnek, az tagadhatatlan, hogy a helytörténetírás föllendülésében szerepe van az érdeknek, de vétenénk az igazság ellen, ha ezt az érdeket olyan kisszerűnek képeznénk, mint Toncs. A Szabadkáról szóló monográfia megíratásának ügyét még Mukits János polgármestersége idején határozta el a városi tanács, a kivitelezésre azonban már Lazo Mamuzić polgármestersége alatt került sor. A két polgármester és a mögöttük álló családok ádáz háborút viseltek egymás ellen, de a monográfia ügyét ez nem befolyásolta. Talán éppen azért nem, mert Iványi távol tartotta magát ezektől a belharcoztól, nem hízelgett egyik tábornak sem, családok helyett ő a város történetének megírására törekedett. A

partikuláris érdekek fölött egy magasabb rendű öntudat forrásaként a dolgozó, alkotó polgárok gyarapodását, szabadságát és jobb életfeltételeit biztosító város fennmaradásának és felnövekedésének folyamatát rajzolta meg.

Ez a jó értelemben vett polgári öntudat kezdettől szerepet játszott a városok múltját tükröző történetírásban. A historiográfia mai kutatói a múlt századi történetírás egyik legfontosabb fejleményének a gazdasági viszonyok iránti figyelem fölébredését tartják. Azt a fölismerést, hogy gazdaságtörténet és művelődéstörténet szorosan összefüggnek, s ezek az összefüggések legtanulságosabban éppen a városok, Magyarországon a szabad királyi városok történetében mutatkoznak meg. Aki a múlt századi magyar társadalom sajátosságait, fejlődészavarait meg akarta érteni, a polgárság történetét kellett tanulmányoznia. A tudományban meggyökeresedő fejlődéstudomány és a demokratikus társadalmi törekvések találkozása tehát szükségképpen irányította a történészek figyelmét a városok múltjára. (Várkonyi Ágnes: *A pozitivisták történetnézete a magyar történetírásban*. Budapest, 1973. II. 429—431.) Mire az ő monográfiájának első kötete megjelenik, a városmonográfiákat az újságírók is a haladás, a szabadság, az igazi alkotómunka emlékműveiként méltatják. „A belső élet megismerése ez. Milyen volt a régi századok élete, mily képet mutat a városi elem, a polgárság, az iparos, a kereskedő? A nagy eseményeket ismerjük, a hadjáratokat, nyert és veszített csatákat sokszor leírták. De a békés életet, annak alkotó tényezőit, melyekből pedig az állam és társadalom alakul, melyek oly fontosak, ezeket nem ismerjük kellőképpen, ezek életére — a mi történelmünkben — rátornyosulnak a zivatarok, s ha ilyenek nincsenek, hallgat róluk a krónika.” (*Irodalom*. Szabadkai Hírlap, 1886. augusztus 15.) Egy másik szabadkai lap, a Szabadság recenzense — a Szabadkai Közlönyvel összhangban — szintén a szabadság, a közjó, az áldozatkészség, a nemzetfenntartás bázisaként méltatja a városokat, s ezzel a szerepükkel magyarázza a történetük iránt megélelénkült érdeklődést. (Érd-Ujhelyi: *Szabadka története*. Szabadság, 1892. december 20.; Dio Cassius: *Szabadka sz. kir. város története II. rész*. Szabadkai Közöny, 1892. december 18.)

Hogy Iványi inspirációi között ez a polgári önérzet milyen erős lehetett, arról közvetett módon sehol sem beszél, de művének szellemét ez határozza meg: a zavartalan, tisztességes munkálkodás érdeke. Eszménye a rend, a jólét, a tisztességes munka és a kultúráltság. Kifejeződik ez a vidéket pusztító sokféle háború fölvidezésében. Az ezekből eredő kényszerűségek: adó, szolgáltatás, katonai terhelés ismertetésében, a város szuverenitásáért lezajlott küzdelmek ábrázolásában. Ha pusztításról ad számot, akkor legyen szó Dózsa vagy Rákóczi hadairól, az okok szűkszavú jelzésén túl mélyebb magyarázatra, megértésre nem hajlandó. Aminthogy azt sem hallgatja el, hogy Dózsa parasztjaival leveretésük után milyen embertelenül bántak el az urak. Az országos arányú megtorlásról szólva a vidék történetéből konkrét példával teszi hitelesebbé krónikáját. Mondhatnók állásfoglalását, mert vonatkozó mondatában a „rabiga” szót aláhúzza: „Ezután kezdődött csak az urak embertelen visszatorlása az országosan *rabigába* szorított szegény földnépén.” (I. 46.)

A békés alkotómunka feltételei között tehát Iványi a dolgozó emberek jogait is számon tartja, érzékenyen jelzi ezek sérelmeit, így a „város” szabaddá válására fordított figyelmét is ennek tudatában kell értékelnünk. Hiszen ez a város csak a XIX. század végén lett a parasztnábobok városa, azelőtt a dolgozó

parasztkok és kézművesek városa volt. Ez a tény fokozza annak jelentőségét, hogy a szuverenitásért lezajló pörök krónikájában, a nemesek, a vármegye és a földesúri hatalmat gyakorló kamarával szemben egyaránt a város ügye mellett áll. Kedvtelenül és elmarasztalóan ír a városban belüli pártharcok elvadult formáiról, noha ezeknek a bírálatoknak az érvénye már a szerző koráig ér, s a tudatlanság, a műveletlenség, a városhoz méltatlan körülmények és erkölcsök jeleit minden korból nem titkolt rosszállással jegyzi föl.

Ebből a szempontból igen jellemző és érdekes például az a fejezete, ahol a Metternich-éra alkotmányosértó intézkedéseit tárgyalja. Az alkotmányelleneséget — összhangban nagy elődei: Horváth Mihály és Szalay László szemléletével — természetesen ő is elítéli: „*Ferenc* és mindenható miniszterének, *Metternich* kényuralmi elvei, »az elzárás, a cenzúra, a szellemi butítás, a titkos kémkedés kormányrendszere oly súlyosan nehezedett a nemzetre, hogy mindenfelé a legszomorúbb erkölcsi és anyagi pangás hatalmasodott el a nemzeti életen. A nemzet nagyobb része állapotának szánandóságát tudatlanságában alig érezve... mintegy tompa aléltságban élte le napjait.«” (Az idézetben belüli idézet Horváth Mihály *Huszonöt év Magyarország történetéből* című munkájából való. D. Z.)

Ezt az országról szóló helyzetképet Iványi természetesen a városról adandó kép kereteként vázolja föl, s nyomban rá is tér a város állapotára: „Városunkban is állandó jogsérelém gyakoroltatott.” Az esedékes tisztújításra sor is került, a fontosabb városi ügyekben — önkényesen — Skultéty Ferenc miniszteri biztos intézkedett. S itt jön a meglepetés, mikor Iványi — minden átmenet nélkül — előadja, hogy miket művelt ez az önkényúr: „... az utcák és a város szépítésére építészeti szabályokat alkotott, a magisztrátus teendőit ügyrend alkotásával szabályozta, a zavarokat és visszaéléseket beszüntette. — Nevezetes az általa a város erkölcsi és értelmi szegénysége miatt sürgetett mozgalom e túlságosan hátramaradt állapot megszüntetésére.” A királyi biztos tehát elrendeli a közállapotok felülvizsgálását, hogy „a *közmivveltség* hiányán legalább jövőben segítve legyen”. A városi tanács által kiküldött bizottság aztán kénytelen belátni, hogy „a város e téren 40 ezernyi lakossága és a meglehetősen anyagi jólét dacára igen alacsony fokon áll. A nép oly korlátot, hogy a műveltség előnyeit belátni, és a jót és a rosszat helyesen megkülönböztetni sem képes; az ifjúság is oly szánandó állapotban van, hogy a múlt restaurációjánál arra való egyént sem lehetett találni, aki a jegyző segítségére lehetett volna és papírról papírra egyszerűen csak latinul lemásolni képes volt volna, amiért is idegent kellett behívni. Szégyen és gyalázat, hogy a katonaságnál is alig egy városbeli emelkedik tiszttségig, és hogy az elődeink annyi áldozatával alapított *gimnázium*ba oly botrányosan kevés tanuló jár, az ifjúság tespedő tudatlanságban nő fel.” (*Szabadka szabad királyi város története*. I. Szabadka, 1886. 370—372.)

Ez a bizottság az idézettekén kívül még sok más bajt is föltárt, s jelentését a „választott polgárság — írja Iványi — osztatlan elismeréssel fogadta”. Ennek előadása után azonban, mint előbb, szerzőnk ismét az abszolutisztikus kormányzásra panaszkodik, elsősorban és szinte kizárólag a királyi biztosra, aki elszabotálja a tisztújítást. Ugyanarról a királyi biztosról van szó, aki elrendelte az előbb idézett üdvös intézkedéseket, s a siralmas helyzet föltárását, orvoslását szorgalmazta.

Iványi annál logikusabb elme, hogy egy fejezetben belül ilyen zavart el ne tudna tüntetni, s gazdag anyagából talán idézhetett volna a királyi biztos önkényes kormányzását meggyőzőbben szemléltető példákat is. Ehelyett azonban a bizottság jelentésének riasztó mozzanatait idézi olyan kimerítő tüzetességgel és ihletetten, hogy szavai szuggesztív kórképpé állnak össze: „hiába-
való esküdözés, káromkodás, becsületsértés, önbíráskodás, részegeskedés, a több napig eszem-izszommal tartott és igen költséges lakodalmak, melyek igen sok esetben elszegényedést okoztak, az utcákon való gyors hajtás, lövöldözés és egyéb míveletlen s durva rendzavarás és éjjeli kicsapongás; továbbá munkakerülés, midőn henyéelve a malmokban összejönnek s pipaszóval trágár beszédek és mesélgetések közt töltik az időt. A nép külső megjelenésében is kevés gondot fordít magára: rondán, fésületlen, szennyes s bűzös ruhában jelennek meg a templomban és a városházán. S szomorú dolog, hogy a gazdák még szolgálkával is együtt mulatnak s versenyt isznak.” (Uo. 373.)

A krónikás krónikása, aki ezeket a sorokat írja, szívesen elidőzne önkéntelenül felöltő reflexiói között: milyen izgalmasan barbár, patriarchálisan fesztelen lehetett ez a „malomalji” mesélgetés! Vállalt főadata azonban arra inti, hogy Iványi történetírói karakterére figyeljen. S az előbbi idézet ebben a tekintetben is rendkívül beszédes. A történetíró szemléletének legvonzóbb és legjellegzetesebb vonását teszi érzékelhetővé: a „míveletlen s durva rendzavarás” minősítésében érvényesülő szellemet: a békés polgári munkálkodásnak és a kultúra tiszteletének szellemét. Ez a szellem Szabadkán elemébe került. S ez nem azt jelenti, hogy rokonszelleme közösségébe, hanem hogy elvégzetlen, de elvégezhető nagy föladatak terepére. A hivalkodó anyagi bőség és a kultúra elmaradottsága közötti ellentmondást Iványi termékenyítő, ösztönző feszültségként élte át. Jeleit, ahol csak lehet, fölismeri, tudatosítja. Nemcsak az önkényuralom jellemzésének logikáját függeszti föl ennek érdekében, de saját korához közeledve is megemelkedik a hangja, ha a gazdagság és a kultúra közötti aránytalanságokról beszél.

Megemelkedik, de ostorozóvá sohasem keményedik. Hogy indulatos természet volt-e, nem tudható, de való igaz, hogy írásait mindig tartózkodás, türelem és fegyelmezettség jellemzi. Egész élete arra ment rá, hogy gyarapítsa, emelje, lendületesebbé tegye a város kultúráját, még a vakulás közelében is dolgozott, de igyekezetében sohasem volt türelmetlen. Ha kezdeményezett valamit, szerényen és tapintattal tette. A citoyennek az élősdiség, a tunyaság elleni indulata benne nagyon megsűrten, lecsitultan dolgozott. Türelmes pallérozóként csinálta, amit lehetett, számolva azzal, milyen kicsi az értelmiség ereje, hatalma és beleszóla a város ügyeibe.

Ez is hozzátartozik annak magyarázatához, miért boldogult Iványi a feudális jellegű érdekharcokkal terhes Szabadkán. S ezen a ponton szinte magától mutatkozik meg az a rokonság, mely őt a pozitívizmushoz kötötte.

Ha arra gondolunk, hogy Iványi publikációinak túlnyomó többsége adatközlés vagy tárgyyszerű eseménytörténet, s ha azzal is számolunk, amit önéletírásából már tudunk, hogy Heinrich Gusztávhoz barátságos kapcsolatot fűzte, hogy a Heinrich által nagy sikerrel művelt komparatiztika művelésére is készült (Az összehasonlító nyelvtudomány és az indogermán nyelvfajról címmel tanulmányt is közölt a Nyitrai Községi Főgimnázium 1873—1874. évi Tudósítványában), akkor már-már aggály nélkül besorolhatnók őt a hazai pozitívista tudományosság képviselői közé.

A képlet azonban bonyolultabb. Iványi valóban megszállotta a tényeknek, fő ambíciója az adatok fölkutatása és logikus rendszerezése. De tudományos bölcsője fölött Horváth Mihály szelleme lebegett. Önéletrajzában is beszél arról, hogy Lugos történetéhez készülve Horváth alapművét, a *Magyarország történetét* jegyzetelte ki először, de a Szabadkáról írt monográfiában és más tanulmányaiban is, mikor az ország egyetemes történetéről beszél, jobbra Horváth Mihály és Szalay László műveire hivatkozik. Az ország történetéről való tudásának alapját tehát e nagy elődök eredményeiből rakta le. Ezért róluk is szólnunk kell, ha Iványi történetírói jellemét sematizálni nem akarjuk.

Horváth Mihály történetírásának szelleme a reformkor uralkodó eszméinek jegyében érlelődött ki. Demokratikus volt és antifeudális. Közel állt ahhoz a szemlélethez, melyet Guizot, Michelet és Thierry képviselt, de a jobbágyágnak és a polgárságnak nagyobb jelentőséget tulajdonított, s a polgári fejlődés akadályait keresve még a hűbéri viszonyoknál is ártalmasabbnak vélte a bécsi adminisztráció nemzetidegen tevékenységét. A nemesség önző és korlátolt politikáját ettől függetlenül radikális élességgel bírálta, a művei a történelmi fejlődés kikerülhetetlen törvényszerűségeit hangsúlyozták. Ezeket az elveket az anyagföltérás igényével kötötte össze.

Szalay László, akinek átfogó művét (*Magyarország története*) Iványi ugyancsak gyakran idézi, kitágítja a magyar történetírás horizontját, fölismerte, hogy a magyar társadalom múltja csak a szomszéd népek történetének ismeretében érthető meg, az egyéni és nemzeti szabadság eszméjét filozófiailag átgondolt meggyőződéssel képviselte, s a múlt elmélyült, szigorúan objektív kutatására őt a nemzet nagy vereségében eléje toluó kérdések ihlették. Létkérdésnek érezte a tudományos érvényű igazságok földerítését.

Semmi kétség: Horváth Mihály és Szalay László munkássága, tárgyilagosságuk és az utóbbi tágas horizontja ellenére, nemzeti szellemű történetírás. Iványi, mikor tőlük tanult, ezt is megtanulta. Az idegen hódítókkal való küzdelmek ábrázolásában, a Habsburgokkal folytatott harcok interpretálásában ez mindig érzékelhető is, Szabadkának a szabadságharcban vállalt szerepéről szólva, majd az önkényuralom krónikájában állásfoglalása különösen határozott, előadása már-már megrendült. A millennium felé közeledő ország hazafias hangoltságának növekedése, a magyarosítás közepette Szabadkán erre a „kifogástalan nemzeti szellemre” (Toncs idézett kritikájából való ez a minősítés) Iványinak szüksége is volt.

Ami a „kifogástalanságot” illeti, azt hiba lenne sztereotip formulaként fölfognunk. Tartalma többretű. Mikor főművét Iványi írja, Horváth és Szalay nagy gondokkal küzdő magyarság szemlélete, erősen fölhígvulva, Thaly Kálmán köznemesi kurucromantikájában élt tovább. Iványit ettől a hígulástól megóvta a pozitívizmus ideológiát kilúgozó sterilítása. Az a görcsös tényisztelet, melyről már többször szoltunk. Ez az objektivitás a szabadkai nemzetiségi konstellációk szempontjából is szerencsésnek bizonyult, mert a magyar múlt, a nemzeti vitézség kihívó glorifikálásától megkímélte az öntudatosabb bunyevácok érzékenységét. A szerbekkel szemben már korántsem volt ilyen tapintatos, mert róluk a város szuverenitásáért folyó küzdelmek során is szólnia kellett, s többször kritikai éllel. Mivelhogy a város önállósága, a kiváltságok fölszámolása, az alkotmányos városi élet zavartalan működése Iványi fejlődéskonceptiójában magasrendű célként szerepel.

De nemcsak ezért. A szabadkai szerbek kiváltsága, mint ismeretes, katonai szolgálatukból eredt, eredetileg népi vívmány volt tehát, s még jó ideig az is maradt. Iványi viszont nem olyan fogékony az ilyen jogok iránt, mint Horváth Mihály vagy Szalay László. Dózsa György és Jovan Nenad népének, Rákóczi kurucainak pusztításairól összehasonlíthatatlanul többet tud, mint ezeknek a pusztításoknak az okairól. S könyvének olyan fejezete, mely az alsóbb néposztályok történelmét vagy jelenbeli helyzetét tárgyalná, nincs is. A forrásokból kiolvasható tényeket azonban, mint a Dózsa-féle fölkelést követő megtorlásról szólva is, minden esetben tiszteli, s így adatai a szabadkai szerbeket sújtó diszkriminációkról is lelkiismeretesen tájékoztatnak. Történelmük drámalságát persze nem tudja túlkörözni.

Horváth és Szalay örökségéből tehát Iványi a népsors iránti fogékonyságot is kiszűrte, ahogy a kor kastélyt és viskót egységben látó magyarságszemlélete ezt meg is kívánta. Kivételnek csak a bunyevácokról írt fejezetet tekinthetjük. Annak értékéből azonban sokat levon, hogy néhol elavult, s java része mások eredményeiből rekonstruálódott.

De „kifogástalan” volt ez a nemzeti szellem azért is, mert a Habsburgokkal szemben sem volt annyira sértő, hogy el ne lehetett volna viselni. Iványi a kiegyezés légkörében érett tudóssá, magát a kiegyezést „szent” vívmányként tisztelte. Hogy az Osztrák—Magyar Monarchia ingatagságát, a készülődő földrengést észlelte volna, munkáiban ennek kevés a jele. A távolabbi múlttól szólva is csak ott észlel antagonizmust, ahol ez nyílt háborúban robbant ki. Őszintén elítélte az abszolutisztikus kormányzás ismeretes túlkapasait, de nem ezek érdekelték elsősorban. Igen jellemző, hogy noha tudta, milyen eltökélt magyarellenesség vezette Kollonics bíborost a töröktől fölszabadított ország újjászervezésében, az átszervezés tervét tartalmazó *Einrichtungswerk* egyik fejezetét méltató előszóval adja közre 1888-ban. (*Kollonics Lipót bíbornok országsszervező munkája*. Szabadkai Hírlap, 1888. 14., 18., 19., 21. és 22. szám. Különnyomat is.) Ez az előszó jól mutatja, hogy inkább tudta, mint érezte mindazt a bajt, kárt, amelyet a Habsburgok Magyarországnak és a szomszéd népeknek okoztak. „Ezen országsszervező terv általában igen sok jót és helyeset tartalmaz, sőt korát megelőző sok célszerű reformot is javasol s őszintén az ország anyagi és értelmi felvirágzását, emelkedését és jólétét célozza mindenben — csakhogy a nemzetiség s az alkotmány árán.” Hogy ez a „csakhogy” mit jelentett Iványi szemléletében, azt már tudjuk: a magyar függetlenségi mozgalmak szükségszerűségeinek őszinte belátását, de természetük és politikai tartalmuk, törvényszerűségeik mélyebb megértését nem érezte föladatának.

Annál fogékonyabb, sőt ihletett, amikor a város élelmessége és Mária Terézia „nagylelkűsége” folytán Szabadka elnyeri a szabad királyi rangot. A hűvös és vontatott előadás itt regényessé színesedik, a jegyzőkönyvek minden adata kibomlik, az esemény a várostörténet legjelentékenyebb aktusává magasztosul. A Habsburg-házhoz való viszony nemzeti ingereit teljesen elnyomja a város győzelmének emléke által fölszított öröm. (I. 262—276.)

Némi malíciával azt ismondhatnók: nem csoda, hiszen ennek a vívmánynak százéves jubileumára készült maga a monográfia is. Az epésség azonban eltéríthetné figyelmünket egy lényegesebb vonásról: a belterjességről. Nem mintha Iványi mellőzné az országos összefüggéseket. Említettük már, hogy

mindig azok keretébe ágyazza a várostörténet eseményeit, a Vajdasághoz fűződő szálak pedig különösen sűrűn és élesen rajzolódnak ki. Jóval szűkszavúbb a várostörténetre jellemző adatok viszonyításában. Pedig Kecskemét, Nagykőrös, Szeged, Újvidék, Szarvas és a többi, Szabadka fejlődésével összevethető város történetének fontosabb adatai nélkül az olvasó aligha mérheti, hogy amit Iványi elmaradottnak, gyászosnak minősít, mennyiben az. Ugyanilyen okból számít hibának a kelet-európai várostörténet összefüggéseinek teljes mellőzése, valamint a nemzetiségi törekvések iránti felületes figyelem.

A magyarosítás lázába bódult Szabadkának ez a belterjesség jól megfelelt. Nem azért, amit Toncs föltételez, hogy az ősök viselt dolgait tüzetesen fölidézte Iványi, hanem mert a bőség, a prosperitás, az üzleti láz közepette a város urai nem szívesen gondoltak arra, hogy nyugalruk alá van aknázva.

Iványi történelemszemlélete tisztos polgáriságának tehát árnyoldala is volt. Hiányzott belőle az a sorsra kérdező, válaszért kutató magasrendű történelmi érdekltség, mely nagy elődjeit, Horváth Mihályt és Szalay Lászlót jellemezte. Híjával volt az adatokat szerves egységbe szervező szellemnek, a történelmet mozgató erők között az osztályviszonyok jelentőségét sem fűrkészte olyan érzékenységgel, mint Horváth, s végül: szűkösebb volt a látóköre is.

Miben rejtett hát az ereje?

Mindenekelőtt abban, hogy nagymérvű alkalmazkodó készsége ellenére a lassú előrehaladásban őszintén hitt, a társadalom alakításából tudósként és közéleti emberként is kivette a részét. S e tulajdonsága révén inkább az angol és a francia pozitivistákkal tart rokonságot, mint a Scherer-iskolával.

Legfontosabb érdeme azonban az a lelkiismeretesség, tüzetesség és szívrósság, mellyel anyagát összegyűjtötte. Hogy a történetírói előzményeket kimerítő alaposággal ismerte és földolgozta, azt már említettük. Szólni azonban még erről is érdemes, hiszen az „előzmények” gyűjtőfogalma nemcsak érték, de jelleg tekintetében is sokféle történeti munkát foglal magába. Mindenekelőtt olyan, az ország egészét átfogó szintéziseket, amilyen Horváth Mihályé, vagy torzó mivolta ellenére Szalay Lászlóé volt. Ebbe a rétegbe sorolhatók olyan gyakran használt művek is, mint Szilágyi Sándor *Erdélyország története*, Fessler *Gesch. Ungarns* vagy Nagy Iván *Magyarország családai címerekkel és nemzedékrendi táblákkal és Magyarország nemes családai...* című munkája.

A szakirodalom egy másik rétege már közelebbi kapcsolatban áll Iványi témáival, vagyis az, amely az ország történelmével vagy annak valamelyik részterületével foglalkozik. Ebből az elég gazdag irodalomból főleg Wenzel Gusztáv, Pesty Frigyes, Szentkláray Jenő, Steltzer Frigyes, Radics György, Rónay István és Dudás Ödön eredményeit hasznosította. Hogy milyen mértékben, hivatkozásából ez nem derül ki mindig. Azért nem, mert Iványi, ahol csak tehette, fölmutatta és tanulmányozta az elsődleges forrásokat is. Azokat is tehát, amelyekre elődjei támaszkodtak. Ez lehet az oka, hogy ha például Jovan Nenad történetét írja, nem Dudás Ödönre hivatkozik, aki ebben őt megelőzte, hanem Verancsicsra, akire Dudás is támaszkodott.

Verancsics neve és Szerémi Györgyé, akire gyakran hivatkozik, a forrásoknak egy mélyebb rétegét jelzik: a krónikák és emlékiratok képviselte réteget. *Lugos története* című munkájához például, melyet már vakon fejezett be (Szabadka, 1907), Bethlen Miklós emlékirataiból meríti a legtöbbet, de jól ismerte a Kemény által kiadott többi emlékirót is.

S végül, de a legnagyobb nyomatékkal, a legmélyebb rétegről, a levéltárak iratanyagáról kell szólnunk. Minden jel arra vall, hogy Iványi, a pozitívista történészekhez hasonlóan, de nagy előideivel sem ellentétben, ezt a forrásréteget becsülte a legtöbbre, s nem lévén koncepciózus tudós, ebben a munkában, minél több forrásanyag főtárásában vélte megvalósítani a maga lehetőségeit. Rá is kényszerült az ilyen kutatásra. Láttuk, már a pályázat is kikötötte, hogy a munkát levéltári kutatásra kell alapozni. De megkövetelte ezt ekkor a műfaj íratlan törvénye is. Valamirevaló városmonográfia nem jelenhetett meg okmánytár nélkül. Hornyik János Kecskemétről írt négy kötetes munkája a kuruc fölkelés történetével le is zárul, de több mint kilencszáz oklevelet közöl. Jakab Elek hatezer oklevelet nézett át, s a belőlük vett adatokkal alaposan meg is terhelte a kötetét. Mentetetődzését Iványi is elmondhatta volna: „Lehet, hogy a történetnyomozási rész nagy terjedelmével elnyomta a történetelőadási részt, s azáltal, hogy sokat idézek, (...) de én épp az adatok megőrzése végett folyamodtam ehhez a módszerhez.” A „művészi” történetírást az utókorra hagyja.

Iványi, akinek forrásanyaga rendkívül aránytalanul oszlott meg, tehát a XVIII. század előtti időkből nagyon kevés oklevelet produkálhatott, alig többet, mint amennyit a Wenzel által kiadott okmánytár kötetei tartalmaztak, csakis az újabb levéltári anyag részletes prezentálásával tehetett eleget a forráskutatás normáinak és önmaga igényeinek. Ez az anyag aztán próbára is tette a kutatószenvédélyt, a türelmet és a rendező erőt, mert — mint bírálói és ő maga is írta — a Szabadka múltjára vonatkozó eredeti forrásanyagot előtte alaposan senki sem tanulmányozta. A városi levéltár iratainak tetemes részét mutatók nélkül, minden iratot kézbe véve kellett átnéznie. Mint önéletrajzából tudjuk, kocsiszámra hordatta lakására a rengeteg okmányt, s ugyanilyen szorgalommal nézte át a megyei levéltár Zomborból átkölcsonzótt aktasomóit és a szabadkai plébánia anyakönyveit is. Ezenkívül heteket töltött a bécsi hadi levéltárban és Budapesten, az Országos Levéltárban is. S eközben folyton figyelte a szakfolyóiratok legfrissebb publikációit és följegyzett mindent, amit vidékünk története szempontjából fontosnak vélt.

Azt mondtuk, rá is kényszerült erre. Ehhez azonban hozzá kell tennünk: amit föl kutatott, s főleg amit munkáiba beépített, több a szükségesnél. Az adatokat, a „pozitívumokat” nemcsak egy átfogóbb kép elemeként, önmagukért is becsülte. Gyűjtőszenvédélyében van valami abból a kispolgári buzgalomból, mely úgy elmerül a garast garasra rakó szorgosságban, hogy sokszor el is felejt, mivégre szorgoskodik.

Munkájának értéke azonban így is kétségtelen, s elsősorban információinak bősége és megbízhatósága miatt az. Ezzel emelkedik ki a többi tudós tanár közül: amit alkotott, ma sem kerülhető ki, ma is alapul szolgálhat minden helytörténeti kutatás számára. Érvényes ez a városmonográfia két kötetére is, erre az ezer oldal meghaladó, okmánytárral és térképekkel ellátott hatalmas munkára, mely az adatokat minden fejezetében a városfejlődés menete szerint igyekszik áttekinthető folyamatba szervezni, sőt elsősorban erre érvényes.

A fenti részletet abból az alkalomból közöljük az Újvidéki Hungarológiai Intézet gondozásában Tudós tanárok címmel még az idén megjelenő tanulmánykötetből, hogy december 17-én lesz Iványi István születésének 130. évfordulója és szeptember 16-án volt 100 éve annak, hogy Szabadkára költözött.